

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Motivace mládeže k výtvarnému umění prostřednictvím výtvarných
technik v pedagogice volného času

Vedoucí práce: Mgr. Irena Kovářová

Autor práce: Martina Trejbalová

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: třetí

2008

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

17.dubna 2008

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Ireně Kovářové
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod.....	5
1 Umění	8
1.1 Výtvarné umění.....	8
1.1.1 <i>Výchova člověka k umění</i>	10
1.2 Estetika.....	11
1.2.1 <i>Výchova k estetice</i>	12
1.2.2 <i>Praktická estetická výchova</i>	12
2 Zážitek a smyslové vnímání výtvarného umění	13
2.1 Výtvarný zážitek	13
2.1.1 <i>Animace výtvarného zážitku.....</i>	13
2.2 Smyslové vnímání.....	14
3 Mládež.....	17
3.1 Mládež.....	17
3.2 Kognitivní změny.....	18
3.3 Emocionální změny.....	19
3.4 Výtvarný projev	19
4 Volný čas	20
4.1 Úskalí volného času	20
4.2 Volný čas mládeže	21
4.3 Výtvarné činnosti ve volnočasových aktivitách.....	21
4.4 Motivace.....	22
4.4.1 <i>Motivace k činnosti</i>	22
4.4.2 <i>Motivace prostřednictvím současných výtvarných projektů</i>	23
Výtvarný projekt.....	25
Výtvarný blok č. 1 - 40 min	28
Výtvarný blok č. 2 – 45 min	31
Zhodnocení výtvarného projektu studenty.....	35
Závěr.....	39
Abstrakt	41
Abstract.....	42
Seznam použité literatury.....	43
Seznam obrázků	45
Přílohy	46

ÚVOD

Jako téma mé bakalářské práce jsem si zvolila „Motivace mládeže k výtvarnému umění prostřednictvím výtvarných technik v pedagogice volného času.“

Toto téma jsem si zvolila z toho důvodu, že mám sama pozitivní vztah k výtvarnému umění. Od dětství jsem k výtvarnému umění byla motivována a vedena. Navštěvovala jsem zájmové kroužky zaměřené na výtvarné činnosti. Zpracováním bakalářské práce bych chtěla navrhnout způsob, kterým lze zkoumanou věkovou skupinu motivovat k výtvarnému umění.

Výtvarné umění patří mezi umění vizuální, zrakově vnímané, zprostředkované. Snaží se oslovit diváka, podělit se s ním o emoce, které se odehrávají v autorovi při tvoření díla. Člověk prostřednictvím výtvarného umění a tvorby vychází ze sebe a chce světu něco sdělit, komunikuje, vyjadřuje své vlastní pocity, prožitky, myšlenky a představy. Výtvarné umění slouží především k sebepoznání, poznávání svého okolí a kultury, jíž jsme součástí.

Cílem bakalářské práce je analyzovat způsoby motivace mladých lidí k pozitivnímu vztahu k výtvarnému umění.

Jako nástroj dosažení cíle jsem zvolila výtvarný projekt. Cílem projektu je výtvarně vyjádřit subjektivní zážitky, vyvolané sluchovým vnímáním hudby, aplikované do výtvarného projevu zkoumané věkové skupiny.

Metodický postup bakalářské práce

Nejdříve jsem nastudovala odbornou literaturu. Po studiu odborné literatury jsem zpracovala teoretickou část a poznatky ze studia jsem aplikovala na přípravu výtvarného projektu. Poté byl projekt uskutečněn a zpracováním výsledků došlo k závěrečnému vyhodnocení celkového projektu. Veškeré postřehy, které jsem během celé bakalářské práce zachytila jsou shrnuty v závěru.

Struktura bakalářské práce

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to část teoretickou a praktickou. Nejdříve jsem prostudovala odbornou literaturu, která byla předpokladem ke zpracování bakalářské práce.

V teoretické části se budu zabývat problematikou umění, výtvarného umění v jejich základním vymezení a charakteristikou. Dále se v oblasti výtvarného umění zaměřím na výchovu člověka k umění a toho jaký význam má výtvarné umění v životě každého člověka.

Do teoretické části jsem dále zahrnu problematiku estetiky a její význam nejen v oblasti umění, ale i v praktickém životě každého člověka. Důležitost výchovy člověka k estetice a její rozdělení.

Ve druhé kapitole teoretické části se budu věnovat významům výtvarného zážitku a smyslového vnímání výtvarného umění. Zážitek je to, co můžeme v našich myšlenkách, představách a vzpomínkách uchopit a prostřednictvím výtvarného zpracování tyto představy ztvárnit. K tomu nám pomáhají naše smysly, díky kterým můžeme tuto skutečnost prožívat.

Dále se budu zabývat otázkou souznění smyslových dojmů a zážitků spojením zrakového a sluchového vnímání, který se odborně nazývá synestézie. Z této problematiky budu vycházet v praktické části bakalářské práce.

Do třetí kapitoly zahrnu problematikou týkající se mládeže. Vymezení pojmu mládež, dále k jakým kognitivním a emocionálním proměnám v tomto období dochází a jak se výtvarně projevují. Ve třetí kapitole uvedu problematiku volného času. Stručné vymezení volného času, jaké mohou nastat úskalí ve volném čase. Dále jak tráví svůj volný čas mládež a jaké má možnosti využití volného času ve výtvarných aktivitách. Bude se dále zabývat stěžejní otázkou, která se týká motivace. A to motivace k činnosti a motivace k výtvarným činnostem prostřednictvím současných výtvarných projektů.

Praktickou částí bakalářské práce je výtvarný projekt, ke kterému napíši úvod, dále postup práce, popis průběhu práce a popis jednotlivých výtvarných bloků a jejich vyhodnocení.

V bakalářské práci jsem čerpala především z této odborné literatury:

READ, H. *Výchova uměním*. Praha : Odeon, 1967. ISBN 01-521-67. Z této publikace jsem nejčastěji čerpala pro teoretickou část zaměřenou na umění, výchovy uměním a estetiku. Dále HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7. Tato publikace mě inspirovala především při uvedení do problematiky animace výtvarného zážitku a významu smyslového vnímání. BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 1. vyd. Praha : Triton, 2005. 289 s. ISBN 80-7254-705-4. Z této publikace jsem vycházela při psaní té části, kde jsem se zabývala problematikou motivace prostřednictvím současných výtvarných projektů.

1 UMĚNÍ

Umění vzniklo v nejranějších fázích lidského vývoje, jako nezbytná součást komunikace. K dorozumívání mezi lidmi, pochopení skutečnosti a jako smyslový prožitek. Z tohoto vymezení jednoznačně vyplývá, že předmětem umění je člověk. Jeho hmotné a duchovní potřeby, mnohostranné zájmy, vztah přírodě, kosmu, kulturní civilizaci, vztahu k sobě i k druhým lidem. Z širšího pohledu pojmem umění se vyjadřuje každá tvořivost, která svou řemeslnou dovedností dosahuje dokonalosti výsledku. Umění lze chápat i v užším smyslu jako souhrn jednotlivých děl (výtvarných, hudebních, literárních, apod.), která uměleckým způsobem vyjadřují svět. V umění dochází ke stálým proměnám. Něco je do umění vřazováno, nebo vyřazováno. Tato proměnlivost závisí na dobovém uměleckém vědomí, které formuluje hodnotová měřítká, teorii i kritiku umění.¹

1.1 Výtvarné umění

„Výtvarné umění je umění, jehož výrazovým prostředkem je různým způsobem tvarovaná hmota; zahrnuje tedy malířství, sochařství, grafiku, kresbu, architekturu a umělecké řemeslo.“²

Výtvarné umění je součástí výtvarné kultury, která zahrnuje výrobu nebo tvorbu hmotných předmětů, jejichž estetické hodnoty lze vnímat našimi smysly, především zrakem. V některých uměleckých oborech, např. v užitém umění - sochařství, hrnčířství, sklářství aj. se uplatní smysl hmatový.³

Člověk tvaruje hmotu, dává jí nové významy, hledá pro ni nové souvislosti, které je možné vnímat zrakem.⁴

¹ Srov. BALEKA, J. *Výtvarné umění : výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 375.

² DYTRTOVÁ, K. *Čas, prostor, hudba a výtvarné umění*. 1.vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. s. 8.

³ Srov. BALEKA, J. *Výtvarné umění : výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 385.

⁴ Srov. DYTRTOVÁ, K. *Čas, prostor, hudba a výtvarné umění*. 1.vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. s.9.

Výtvarné umění, jak jsem již výše zmínila zahrnuje **malířství**: „též malba, při které umělec barvou, malířskou technikou a malířskými nástroji pokrývá rovnou, či zakřivenou plochu podložky, např. desku, plátno závěsného obrazu, omítku nástěnné malby, sklo v malbě na sklo, vnitřní a vnější plochy architektury, soch a díla užitého umění,“⁵ **kresbu**, která je založena na lineární stopě nástroje a materiálu, které se při kresbě používají. Mezi nástroje řadíme pera, štětce; a nejčastěji používanými materiály jsou tuše, inkoust a sépie (průzračně hnědá barva organického původu, vylučovaná **sépií** obecnou, užívaná hlavně v perokresbě a akvarelu).⁶ Dále **grafiku**, kterou se označují všechny díla a výrobky vzniklé tiskem, který je buďto ruční nebo průmyslový.⁷ **Sochařství**, taktéž plastika se od jiných druhů výtvarného umění (malba, kresba, grafika) výrazně odlišuje. Sochařství pracuje především s objemem, tvarem a hmotou. Sochařským materiálem, sochařskou technikou a nástroji vytváří objemné dílo, nebo sochu. Socha může být volná (o všem stran) nebo reliéfní (plastická).⁸

Architekturou označujeme: „stavitelské umění vytvářející díla, která svým tvarem, prostorem aj. odpovídají praktickému účelu i ideovým dobovým požadavkům, popř. i jednotlivá stavba jevící architektonický záměr.“⁹

Užitým uměním se označují předměty i samotné výrobky praktické potřeby, které kromě funkční hodnoty zahrnují též hodnoty estetické. Užitě umění patří k nejstarším uměleckým projevům.¹⁰

⁵ BALEKA, J. *Výtvarné umění : výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 210.

⁶ Srov. BALEKA, J. *Výtvarné umění : výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 186.

⁷ Srov. BALEKA, J. *Výtvarné umění : výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 119.

⁸ Srov. BALEKA, J. *Výtvarné umění : výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 340.

⁹ *Všeobecná encyklopedie. 1 a/f*. 1.vyd . Praha : Nakladatelský dům OP, 1996. s. 134.

¹⁰ *Srov.Všeobecná encyklopedie. 4 ř/ž*. 1.vyd . Praha : Nakladatelský dům OP, 1996. s. 504.

1.1.1 Výchova člověka k umění

Jedním z hlavních cílů výchovy je napomáhat k vývoji každé lidské bytosti, její individualitě, a současně rozvíjet jednotu společenské skupiny a vzájemné vztahy společenské skupiny, k níž jednotlivec náleží.¹¹ Mezi další důležité cíle výchovy se lze zařadit rozvoj aktivity. Optimálně rozvíjet harmonickou osobnost, která by měla mít aktivní vztah k životu a s cílem uplatnit své dovednosti a možnosti v tvořivých činnostech. Proto je důležité vést děti k samostatnosti, tvořivosti a seberealizaci. K tomu je zapotřebí vytváření vhodných podmínek – odpovídající klima v rodinné, školní i společenské.¹²

Komenský ve výchově a vzdělávání kladl důraz na spontánnost a dobrovolnost. Vycházel z poznatku nepostradatelnosti vlastní práce, činnosti smyslových orgánů a vlastních zkušeností.¹³ Na jeho principech zakládá se zakládají volnočasové aktivity. Aktivity by měly být dobrovolné, pestré, přitažlivé, přístupné všem.

Ústředním principem smyslu výchovy k umění je počáteční hodnota a originalita lidských zážitků, vyvolaných uměleckou aktivitou. Na základně uměleckých zážitků, pak lze hledat obecnější kulturní a přírodní rozměr lidské existence v kontextu své doby a kultury.¹⁴

Pro uměleckou výchovu jsou důležité osobní zapojení, koncentrace a vytrvalost. Každý člověk je jedinečný, pro společnost velice hodnotný. Svoji jedinečností ve způsobu řeči, úsměvu, vidění, vnímání, myšlení, cítění, vynalézání. Výchova probíhá v rovině integrační, sladění individuální jedinečnosti s jednotou společnosti a je místem, kde se záměrně uplatňuje kulturní vliv dané společnosti. Výtvarné umění slouží jako prostředek k porozumění sebe samých, druhých a k porozumění kulturám, ve kterých žijí.¹⁵

¹¹ Srov. MAŇÁK, J. *Rozvoj aktivity a samostatnosti a tvořivosti žáků*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s.14.

¹² Srov. MAŇÁK, J. *Rozvoj aktivity a samostatnosti a tvořivosti žáků*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s.14.

¹³ Srov. MAŇÁK, J. *Rozvoj aktivity a samostatnosti a tvořivosti žáků*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. s.17.

¹⁴ Srov. SLAVÍK, J. *Umění zážitku, zážitek umění. Teorie a praxe artefietiky*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 2001. s. 10.

¹⁵ Srov. *Symposium výtvarná výchova a mody její komunikace*. ŠTEIGLOVÁ, T. (ed.), Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. s. 17.

Výtvarná výchova poskytuje také příležitost k vyjádření vlastních pocitů, myšlenek, sdělit něco, co by tvůrce při běžné komunikaci nevyslovil nebo obtížně sděloval. Dále umožňuje rozvoj smyslové citlivosti a vnímavosti, prohlubuje vlastní prožitky vyvolané vizuálním uměním a v neposlední řadě poskytuje prostor k subjektivnímu vyjádření vlastních prožitků.¹⁶

Prožívání a poznávání uměleckého díla by mělo být ústředním principem umělecké výchovy. Při využívání umění ve výchově bychom měly dbát na určité zásady, ke kterým patří: poskytnout mnoho příležitostí k vnímání uměleckých děl a vlastní tvorbě, poznat a vyzkoušet různé uměleckých oblastí, poskytnout dětem zážitky prostřednictvím návštěv výstav, muzeí, koncertů, divadelních představení a zároveň jim umožnit aktivně tvořit, v různých oblastech umění (malovat, psát, tančit, hrát na hudební nástroj, zpívat, hrát divadlo,...).¹⁷

1.2 Estetika

Estetika je vědou o zákonitostech estetického objevování skutečnosti člověkem. Předmětem estetiky jsou umělecké a mimoumělecké jevy a procesy. Osvojování estetické skutečnosti se děje na základně tvořivé, praktické a cílevědomé činnosti lidí, která odkrývá podstatu společnosti a její vztah k přírodě. Tato věda se především zabývá nejenom estetickou kulturou společnosti a estetickým vědomím a jejími vztahy k přírodě, technické civilizaci a umění, umělecké tvorbě, dějinám, teorií a kritice umění, dále povahou a zákonitostmi estetického myšlení a cítění, představivosti a vztahy k jiným formám společenského vědomí. Dotýká se i pedagogiky, sociologie, psychologie a filozofie umění a dalších společenských věd.¹⁸

¹⁶ Srov. READ, H. *Výchova uměním*. Praha : Odeon, 1967. s. 16.

¹⁷ Srov. ZELINOVÁ, M. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. s. 17.

¹⁸ Srov. BALEKA, J. *Výtvarné umění : výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. s. 96.

1.2.1 *Výchova k estetice*

Pro utváření osobnosti člověka je zapotřebí vzájemného souladu všech smyslů, které nám utvářejí vztah k vnějšmu světu. Smysl estetické výchovy nacházíme v koordinaci různých způsobů čítí a vnímání mezi sebou a ve vztahu k okolí, ve vyjadřování citu sdělitelnou formou, vyjadřování mentální zkušenosti ve vyjadřování myšlenek žádanou formou.¹⁹

1.2.2 *Praktická estetická výchova*

Praktická estetická výchova se dá rozdělit podle našich smyslů, na:

- ♣ zrakovou výchovu, jejímž činitelem je **oko**
- ♣ tvárnou výchovu, která náleží **hmatu**
 - uplatňují se při kreslení
- ♣ hudební výchovu, pro níž je nezbytný **sluch**
 - uplatnění v hudbě
- ♣ pohybovou výchovu, která pracuje se **svalstvem**
 - uplatnění v tanci
- ♣ slovní výchova se neobejde bez **řeči**
 - uplatnění v poezii a dramatu
- ♣ konstruktivní výchova, která pracuje s **myšlením**
 - uplatnění nachází v dovednostech

Všechny tyto kategorie se v různé intenzitě navzájem překrývají a doplňují. Tyto praktické stránky estetické výchovy odpovídají čtyřem fázím mentálních procesů. Kresbě odpovídá vnímání, dále hudbě a tanci intuice, poezii a dramatu cítění a dovednostem myšlení.²⁰

¹⁹ READ, H. *Výchova uměním*. Praha : Odeon, 1967. s. 16.

²⁰ READ, H. *Výchova uměním*. Praha : Odeon, 1967. s. 18.

2 ZÁŽITEK A SMYSLOVÉ VNÍMÁNÍ VÝTVARNÉHO UMĚNÍ

2.1 Výtvarný zážitek

Zážitek vychází od slova zažívat. Skutečnost zažíváme díky našim smyslům: slyšet, vidět, ochutnat, hmatat, pociťovat, uvědomovat si. Každá situace, zážitek je pro každého člověka neopakovatelný a jedinečný. Přestože jsou v životě situace, které prožíváme s druhými lidmi, odnášíme si své jedinečné a osobní vzpomínky. Vlastním zdrojem osobních vzpomínek je vlastní zážitek.²¹

Zážitek je to, co můžeme v našich myšlenkách, představách a vzpomínkách uchopit. Tyto vzpomínky prostřednictvím snů, v uměleckých projevech či hypnózách můžeme oživovat. Významnou a nezbytnou součástí zážitku jsou prožitky, pocity, city a nálady, které si ukládáme do vzpomínek, jak pozitivní, tak i negativní.²²

2.1.1 Animace výtvarného zážitku

„Animace je proces kontaktu s výtvarným dílem, který účastníky animace vede prostřednictvím zážitku k možnostem bohatšího poznání a získávání nových zkušeností.“²³

S pojmem animace, který v českém překladu znamená určité oživení činnosti se nejčastěji setkáme v muzejní a galerijní pedagogiky. Jedná se o typ programů, jehož cílem je předávané teoretické poznatky aplikovat v praktických činnostech. Návštěvníci galerií vytvářejí pomocí různých materiálů, výtvarných postupů či předmětů dílčí výtvarné dílo, které navazuje na sledované dílo.²⁴ Člověk tudíž vnímá dílo nejen vizuálně, ale do vnímání díla zapojuje sám sebe do kontaktu s dílem v praktických činnostech.

²¹Srov. SLAVÍK, J. Umění zážitku, zážitek umění. Teorie a praxe artefietiky. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 2001. s.64.

²²Srov. SLAVÍK, J. Umění zážitku, zážitek umění. Teorie a praxe artefietiky. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 2001. s.64.

²³HORÁČEK, R. Galerijní animace a zprostředkování umění. Brno : CERM, 1998. s. 72.

²⁴Srov. HORÁČEK, R. Galerijní animace a zprostředkování umění. Brno : CERM, 1998. s. 71.

Při praktických činnostech se do procesu vnímání aktivizují i další smysly. Výtvarné umění kromě vizuálního účinku využívá i zvuku, hmatového vnímání a někdy i čichu.²⁵

Animace se dělí na: **animace materiálové**, při kterých účastníci pracují u různými materiály, dále kresba, malba, a další výtvarné postupy. Odlišnými druhy animace jsou **animace sluchové a zvukové**. Zapojení sluchu zde dochází k intenzivnějšímu kontaktu a prožitku výtvarného díla. U animace je důležitý bezprostřední zážitek z díla, poznání a získání nových zkušeností. Důraz se přitom klade na duchovní a smyslový rozměr těchto činností, neboť animace ve své praktické formě při interpretaci výtvarného díla ze smyslového a duchovního vnímání vychází. Nejúčinnější způsob, jak toho lze dosáhnout je v praktických výtvarných činnostech.²⁶

Animace má další řadu pozitivních vlastností. Učí komunikaci, podporuje tvořivost, kreativitu, aktivitu a učí chápat věci kolem nás celostně, a to díky tomu, že prostupuje napříč jednotlivými uměleckými obory.²⁷

2.2 Smyslové vnímání

Výtvarné umění je velice úzce spjato se systémem vnímání. Výtvarné umění je někdy označováno za umění vizuální, neboť ho vnímáme především zrakem. Avšak malířství není pouze jen viděním, ale také zacházením z věcmi.

*„ Pro přiblížení vnímání uměleckého díla nestačí vidět pouhý výsledek díla, ale vnímat jeho proměnlivost a vznikání – barva stékala po plátně, jinak se leskla, když se vsakovala do plátna,...Důležitá je i znalost teoretických souvislostí, při kterých dílo vznikalo.“*²⁸

²⁵ Srov. HORÁČEK, R. Galerijní animace a zprostředkování umění. Brno : CERM, 1998. s. 71.

²⁶ Srov. HORÁČEK, R. Galerijní animace a zprostředkování umění. Brno : CERM, 1998. s. 71.

²⁷ Srov. DYTRTOVÁ, K. *Celostní vnímání-tvar, zvuk, barva a gesto*. 1. vyd. Teplice : Univerzita J.E.Purkyně v Ústní nad Labem, 2003.s. 42.

²⁸ HORÁČEK, R. Galerijní animace a zprostředkování umění. Brno : CERM, 1998. s. 91.

Jsou lidé, kteří se při vnímání uměleckého díla zaměřují na detail. Na rozdíl od lidí, kteří na sebe nechají působit celkový dojem vnímaného objektu. Vnímají jeho náladu a smysl.²⁹ Mají hlubší prožitek z díla než ti, kteří se zaměřují na detail.

Na naše vnímání má značný vliv kultura, ve které žijeme a která nás ovlivňuje. Rozdíly nacházíme v podnětech, které na jedince různé kultury působí, a zároveň různost v tom, jak je daná kultura učí vnímat.³⁰

Proč je důležitý přímý dotekový kontakt s výtvarným dílem?

Prvním podstatným důvodem, aby se diváci výtvarných děl dotýkali a vnímali ho všemi smysly je samo umění a jeho podoby, neboť v něm smysly hrají hlavní roli. Druhým důvodem je intenzita zážitku. Vlastním hmatem si divák zapamatuje více než při pouhém vizuálním vnímání.³¹

Kontakt s dílem má zásadní vliv na naše **smysly**. Může dojít a aktivizaci vnímání nejenom naším zrakem, ale zapojení i dalších smyslů. Vedle již zmíněného vizuálního účinku výtvarné umění využívá i zvuku, hmatové vnímání a někdy zapojuje i čich.³² Díky tomu, že smyslová centra pro chuť, čich, sluch, hmat a zrak jsou v mozku umístěny blízko sebe, dochází k jejich vzájemnému propojení.³³ Zapojením všech smyslů dochází k intenzivnějšímu zážitku a dialogu s výtvarného díla. Má značný vliv i na motivaci vnímatele.

„Ve styku s jakýmkoliv uměleckým dílem má zásadní vliv motivace recipienta, na počátku každého apercepčního procesu by měl stát zájem, ne-li dokonce opravdové vnitřní zaujetí“³⁴

²⁹ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. s. 56.

³⁰ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. s. 57.

³¹ Srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : CERM, 1998. s. 46.

³² Srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : CERM, 1998. s. 16-17.

³³ Srov. CIKÁNOVÁ, K. *Malujte s námi*. 2. vyd. Praha: Aventinum, 1996. s. 26.

³⁴ HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : CERM, 1998. s. 72.

2.2.1 Spojení zrakového a sluchového vnímání

Výtvarné umění pracuje především se zrakovým vnímáním a sluchové vnímání se uplatňuje především v hudbě.

Oba druhy umění mají však mnoho společného. Především to, že sluch i oko společně pracují ve stejném okamžiku. Dochází k celostnímu a intenzivnějšímu vnímání a prožívání obou smyslů.³⁵

Existuje pro to termín **synestézie**, neboli: „trvalé spojení sluchových vjemů s jinými syntetickými představami, nejčastěji zrakovými a hmatovými.“³⁶

„Je to proces, při němž podráždění sluchu vyvolá odezvu v jiném smyslovém orgánu, totiž zraku, ačkoliv drážděn nebyl.“³⁷

Otázkou synestézie se zabývalo mnoho psychologů a shodli se na tom, že slučování barev a zvuků se vyskytuje poměrně často. Zvukové podněty se ovlivňují vnímání některých barev. Některé barvy sluchový vjem zesilují, jiné naopak zeslabují.³⁸

Touto problematikou se zabývalo a zabývá řada významných umělců. Jedním z nich je český malíř, grafik a sochař **Karel Malich**. Jeho tvorba se zaměřuje na celkové vnímání a prožívání. Ve své tvorbě chce pojmut svět celistvě tím, že zapojuje všechny smysly. Zapojením všech smyslů umožní celkové uchopení a pochopení předmětu.³⁹

³⁵ Srov. DYTRTOVÁ, K. *Celostní vnímán-tvar, zvuk, barva a gesto*. 1. vyd. Teplice : Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, 2003. s. 20.

³⁶ DYTRTOVÁ, K. *Čas, prostor, hudba a výtvarné umění*. 1.vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006.s. 21.

³⁷ DYTRTOVÁ, K. *Celostní vnímán-tvar, zvuk, barva a gesto*. 1. vyd. Teplice : Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, 2003. s. 36.

³⁸ Srov. VESELÁ, J. *Jak ve volném čase?*. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 1997. s. 79.

³⁹ Srov. DYTRTOVÁ, K. *Celostní vnímán-tvar, zvuk, barva a gesto*. 1. vyd. Teplice : Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, 2003. s. 21.

Dalším významným umělcem, který se zabýval problematikou synestézie byl ruský malíř **Vasilij Kandinskij**. Všechny barvy na své malířské paletě připsal k jednotlivým hudebním nástrojům: „*žlut' mu zněla jako hlasitý tón trubky, stupně modré podle něho odpovídala flétně, cellu, base, varhanám, světlá, teplá červená zní jako fanfára, rumělka připomíná tón tuby, tmavočervený kraplak vášnivě střední a hluboké tóny cello, zesvětlená zní jako zpěvné tóny houslí, fialová na anglický roh...*“⁴⁰

Barvu vnímal jako „*prostředek bezprostředního působení na duši. Barva je klávesa. Oko je úderné kladívko.*“⁴¹

3 MLÁDEŽ

3.1 Mládež

Odborně se pro tuto vývojovou fázi používá termín **adolescence**. Probíhá mezi 11(12) až 20 (22) rokem života. Podle věku se dělí na tři fáze: **časnou, střední a pozdní adolescenci**. Během tohoto období dochází k významným změnám. Změnám fyziologickým, ke kterým patří: ukončení tělesného růstu, v proporcích těla a reprodukční zralosti. Dále ke změnám a rozvoji v duševní a sociální oblasti. V duševní oblasti je to především dosažení osobní autonomie a v sociální oblasti jsou to především vrůstání do nových rolí.⁴²

⁴⁰ DYTRTOVÁ, K. *Celostní vnímán-tvar, zvuk, barva a gesto*. 1. vyd. Teplice : Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, 2003. s. 37.

⁴¹ CIKÁNOVÁ, K. *Malujte s námi*. 2.vyd. Praha: Aventinum, 1996. s. 32-33.

⁴² Srov. MACEK, P. *Adolescence*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999.s.57.

3.2 Kognitivní změny

Významnou změnou je schopnost utváření formálních operací. Mladý člověk je schopen abstraktního myšlení, umí operovat s abstraktními pojmy a dochází k rozvoji představivosti. Tyto schopnosti se utváří mezi 11 a 15 rokem.⁴³

Dochází k myšlenkovým experimentům s jednotlivými oblastmi reálného světa. Dále k experimentům v oblasti morální, sociální, filosofické a duchovní a s nimi spojené role, do kterých mladý člověk vrůstá, a které na sebe bere.⁴⁴

Dospívající člověk je schopný vyjádřit a formulovat své myšlenky se složitějšími myšlenkovými obsahy, řešit náročnější intelektové úkoly, v nichž se projevuje jeho inteligence. Intelektové schopnosti se v období adolescence diferencují. Z hlediska vzdělání, kulturního prostředí, ve kterém žijí, jejich zájmů a četbou. V tomto období se dokončuje vývoj abstraktního myšlení.⁴⁵

Velikého významu nabývají jejich prožitky, vztahy, zkušenosti a potřeba sebeaktualizace a získání určitého efektivního a stabilního místa ve společnosti.

„Zralá a tvořivá osobnost je výsledkem nepřetržitého procesu vývojových proměn a záměrného úsilí člověka, rozvíjet jak své schopnosti nutné k pracovní seberealizaci, tak i vlastnosti a psychické síly, které působí ve směru integrace osobnosti.“⁴⁶

Ke konci této vývojové fáze dochází k dosažení určitého stupně životní stability, který předpokládá: „*přiměřeně vnímat a objektivně hodnotit realitu světa, rozvoj vzdělání a pracovních dovedností, pěstovat v sobě estetickou náročnost a smysl pro krásu, rozšiřovat svůj zájem o všechny druhy umění...*“⁴⁷

⁴³ Srov. MACEK, P. *Adolescence*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999, s. 59.

⁴⁴ Srov. KŇOURKOVÁ, M. et al. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986. s. 254.

⁴⁵ Srov. KŇOURKOVÁ, M. et al. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986. s. 261.

⁴⁶ KŇOURKOVÁ, M. et al. 1. vyd. Praha: Avicenum, 1986. s. 261.

⁴⁷ LANGMEIER, J, KREJČÍROVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha : Grada Publishing, 1998. s. 156.

3.3 Emocionální změny

Emocionální oblast se více diferencuje a dochází k přibývání vyšších citů. Zvyšuje se emoční labilita, která je spojená s negativním rozladěním, dochází ke krizím a zvrátům. Úzce to souvisí s hormonálními změnami, zvýšenou sebereflexí a egocentričností. Na průběhu této vývojové fáze mají značný vliv kulturní a sociální faktory i styly výchovy (tzn. ne každého mladého člověka puberta probíhá tak bouřlivě a dramaticky).⁴⁸

Mladý člověk prožívá zmatek nad vlastními prožitky a city. Ve větší míře uplatňuje reflexi motivů a prožitků spojených s vědomím vlastního já a sebehodnocením. Posuzuje sám sebe podle toho, co si o něm myslí druzí. Hledá vlastní identitu, snaží se být sám sebou. Touží po svém ideálu a vše tomu přizpůsobuje.⁴⁹

3.4 Výtvarný projev

Schéma vývoje dětského kreslení vymezil Cyril Burt, britský psycholog a pedagog 20.stol.

Vývoj kresby v období dospívání rozdělil na dvě stádia:⁵⁰

1) *potlačení* – 11 až 14 let:

Objevují se zde pokusy o reprodukci objektů. Soustředění se na jeden objekt daném okamžiku. Důležité se přesné zachycení objektu se všemi jeho detaily. Období, ve které se výtvarné umění oblíbí nebo naopak může dojít ke ztrátě odvahy a zájmu kreslit.

2) *umělecké oživení* – 15 a více:

Fáze, ve které dochází k „opravdovému umění. Kresba se stává určitým sdělením o světě. Ne pouhou reprodukcí, jak tomu bylo v předchozím období.

Chlapci se více soustřeďují na kreslení technické a mechanické, kdežto u dívek převažuje citový stránka. Dávají přednost barvám, liniím a tvarům.

⁴⁸ Srov. MACEK, P. *Adolescence*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999.s. 47.

⁴⁹ Srov. MACEK, P. *Adolescence*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999.s. 47.

⁵⁰ Srov. READ, H. *Výchova uměním*. Praha : Odeon, 1967. s. 141.

4 VOLNÝ ČAS

Volný čas je nepostradatelnou a významnou součástí našeho života. Přesto jeho význam je v dnešní době opomíjen. Volný čas je doba, ve které nekonáme povinnosti spojené s prací či jinou povinností. Je to doba, ve které si můžeme svobodně vybrat naši aktivitu. Zahrnuje naše zájmy, záliby a činnosti, které děláme pro naše potěšení a uspokojení. Způsob trávení volného času je věkově podmíněné a diferenciované, např. mládež venku hraje fotbal, staří lidé luští křížovky nebo se věnují pracím na zahrádce.

Volný čas zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, ale i dobrovolnou společensky prospěšnou činnost.⁵¹

4.1 Úskalí volného času

Příčiny toho, že volný čas lidé nemají jsou různé. Nejčastější příčinou je špatně organizovaná práce v každodenním režimu. To způsobuje pokles pracovní výkonnosti v pracovním procesu. Další příčinou je, že člověk není schopen odpočívat. Především současným trendem zvaným „**workoholismus**“ (tzv. opilost prací). Člověk se stává závislý na práci. Volný čas se tak dostává na vedlejší kolej a mnozí ho považují za ztrátu času, který by se dal lépe využít v práci či jiných povinnostech.⁵²

Mezi další patologický jev můžeme zařadit **nudu**. Nuda je formulována jako: „*Nepříjemný afektivní stav spojený s pocity napětí, se zkresleným prožíváním volného času a s pocity prázdna.*“⁵³. Pocit nudy neodstraníme změnou prostředí, či dostatečným množstvím kvality podnětů, jak by se na první zdálo, ale výchovným působením na nudícího se jedince.⁵⁴

⁵¹ Srov. PÁVKOVÁ, J., et al. *Pedagogika volného času*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2002. s.?

⁵² Srov. SPOUSTA, V. et al. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s.14.

⁵³ SPOUSTA, V. et al. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s.14.

⁵⁴ Srov.SPOUSTA, V. et al. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. s.14.

Aby se zabránilo neefektivnímu nakládání s volným časem, mělo by se dodržovat několik pravidel, kterými jsou: ve volném čase se věnovat činnostem, k nimž máme schopnosti, činnosti by měly vést k subjektivním prožitkům a doprovázeny pozitivním emočním laděním a v neposlední řadě snažit se o široké zájmy a záliby.⁵⁵

4.2 Volný čas mládeže

Dospívající se zaměřují na volnočasové aktivity intenzivněji a věnují jim značnou část svého času. Jejich zájmy se prohlubují a specializují.

Na základně rozvoje motorických schopností, rozvinutého smyslového vnímání a dalších schopností dochází nejenom k prohlubování zájmů v dané oblasti, ale i k zájmům novým. Nejčastějšími zájmy jsou: sport, hudba, filmy. Do pozadí ustupuje zájem o četbu, divadlo a zájem o kulturu a přírodu. Dochází i k aktivním pokusům o literární, hudební či výtvarnou tvorbu. Klesá zájem o dobrodružné náměty a rozvíjí se nové zájmy a nová témata, mezi které můžeme zařadit témata z oblasti historie, společenská a válečná témata, science-fiction a milostné romány.⁵⁶

4.3 Výtvarné činnosti ve volnočasových aktivitách

Výtvarné činnosti se řadí k činnostem esteticko-výchovným.

Úkolem esteticko-výchovných činností je formovat a vytvářet pozitivní vztahy dětí k přírodě, společnosti a jejím kulturním hodnotám. Esteticko-výchovné činnosti jsou zaměřeny na rozvoj výtvarného, hudebního, literárního, dramatického a hudebně – pohybového projevu.⁵⁷

⁵⁵ Srov. LANGMEIER, J, KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha : Grada Publishing, 1998. s. 145.

⁵⁶ Srov. LANGMEIER, J, KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha : Grada Publishing, 1998. s. 145.

⁵⁷ Srov. PÁVKOVÁ, J., et al. *Pedagogika volného času*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2002. s.96.

Výtvarné činnosti umožňují: poznávání a pochopení výtvarného umění prostřednictvím navštěvování výstav a prací s literaturou o výtvarném umění výtvarné zpracování skutečnosti prostřednictvím výtvarných technik (malba, kresba, grafické techniky, modelování, kombinace technik, atd.) a výtvarnými prostředky spojenými s experimentováním (dekorativní práce, modelování a organizace prostoru, výtvarné práce s materiálem).⁵⁸

4.4 Motivace

„Motivace je proces aktivace chování, udržování aktivity a řízení vzorce aktivity.“⁵⁹

Tato definice motivace se opírá o aktivaci chování a jednání, zaměřenou na cíl a následné udržení aktivity, dokud není cíle dosaženo.

Motivace je nezbytnou součástí našeho života. Na základě motivace se rozhodujeme, jednáme a přizpůsobujeme se, tak abychom dosáhli předem stanoveného cíle. Slouží k pozitivnímu a kvalitnímu životu a podněcuje nás k seberozvoji.⁶⁰

4.4.1 Motivace k činnosti

Jedním z prostředků, jak pozitivně motivovat děti a mladé lidi k činnosti je správný výběr činnosti nebo úkolu. Vybírat takové úkoly, které by měly mírně přesáhnout jeho schopnosti. Naopak demotivující by byly úkoly příliš jednoduché nebo naopak složité. Dále bychom měli dbát na individuální schopnosti každého dítěte.⁶¹

⁵⁸ Srov. BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 1. vyd. Praha : Triton, 2005.s. 118.

⁵⁹ NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 2003. 22 s. 195.

⁶⁰ Srov. ZELINOVÁ, M. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. s. 50.

⁶¹ Srov. ZELINOVÁ, M. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. s. 51.

K motivaci a otevření zájmu o téma slouží především výtvarná hra, skupinového nebo individuálního charakteru. Poté dochází k hledání možností uchopení a soustředění na dané téma. Následují konfrontace navrhovaných možností a výběr tématu.⁶²

Na motivaci má vliv i hodnocení dítěte. Aby hodnocení napomáhalo pozitivním změnám v chování, odměna i trest mají být funkční. Odměna i trest mají následovat po dané činnosti, aby se zajistila jejich aktuálnost a spravedlnost. Zároveň by odměny a tresty neměly být stereotypní. Dále hodnotíme jen aktuální a podstatné věci, a výkon dítěte porovnáváme pouze s jeho výkony předešlými. Nikdy bychom neměli srovnávat výkon dítěte s výkonem někoho jiného.⁶³

4.4.2 Motivace prostřednictvím současných výtvarných projektů

Jednou ze současných výtvarných forem volnočasové aktivity je **výtvarná dílna**. Hlavní charakteristikou práce v dílně je společný zájem skupiny tvůrců, kteří v ní sdílejí společnou atmosféru a čas společně strávený. Je časově náročná a proto je tato aktivita vhodná o letních prázdninách či víkendech.⁶⁴

Od jiných volnočasových aktivit, které nabízejí základní umělecké školy či jiné subjekty se výtvarná dílna liší především v obsahovém a časovém rozvrhu. A také v tom, že dílna je vedena zpravidla hostem, odborníkem daného uměleckého oboru.⁶⁵

Důležitým rysem výtvarné dílny je cíl tvorby. Její cíle nacházíme ve vypěstování schopnosti výtvarné reflexe, vypěstování sebekázně a sebekritiky, vypěstování schopnosti vnímat a přijímat umělecké dílo a jeho výpověď o světě, hledání vlastní autentičnosti, schopnosti nalézání vhodné techniky či kombinací více technik při formování výtvarného záměru a v prohlubování úrovně znalostí umění.⁶⁵

⁶²Srov. ZELINOVÁ, M. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. s. 52.

⁶³Srov. ZELINOVÁ, M. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. s. 64.

⁶⁴ Srov. BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 1. vyd. Praha : Triton, 2005. s. 81.

⁶⁵ Srov. BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 1. vyd. Praha : Triton, 2005. s. 80.

Náplní **výtvarných kurzů** v ateliérových dílnách je praktická činnost účastníků. Kurzy, které pořádají v rámci výtvarné galerie jsou věkově i tématicky zaměřeny na děti a mládež. ⁶⁶ Prostřednictvím praktických činností, se dostávají do přímého kontaktu s uměleckými díly, sami se stávají „ umělci“ a zároveň se rozvíjí jejich tvořivost a kreativita. Výhodou těchto kurzů je dostatečně dlouhý časový úsek, během kterého se účastníci mohou pustit do časově i technicky náročnějších činností.

Týdenní **ateliéry** umožňují vytvořit celistvý projekt nebo cyklus na sebe navazujících dílčích úkolů. Další výhodou je, že se zde schází kolektiv stálých účastníků, kteří pracují v jednom kolektivu. Spojuje je společný zájem, cíl a motiv. Práce v kolektivu přispívá k pozitivnímu utváření vztahů, vytváří nový kolektiv dětí a rodičů navzájem. ⁶⁷

Intermediální dílny se vyznačuje prolínáním různých médií prostřednictvím uměleckého vyjadřování. Kromě klasických uměleckých vyjadřovacích prostředků, ke kterým patří malba, kresba, grafika, prostorová instalace, zvuk, videozáznam, film, fotografie, apod., se do tvorby zapojuje i tělo. Prostřednictvím tance, dramatu, hudby a nehudebních zvuků. ⁶⁸

Spojení několika vyjadřovacích prostředků vyžaduje zapojení více smyslů. Zájem o intermediální tvorbu mají především mladí lidé. Nabízí prostor k experimentování s různými technikami, metodami, postupy a materiály v rámci zapojení kombinací několika výše zmíněných uměleckých prostředků.

Typickým příkladem využití mezioborových vztahů je výtvarné sdělení skrze **hudební zážitek**. Hudba se prostřednictvím sdělovacích médií (rozhlas, televize) stává nejznámějším uměleckým oborem. ⁶⁹

⁶⁶ Srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : CERM, 1998. s.69.

⁶⁷ Srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : CERM, 1998. s.69.

⁶⁸ Srov. BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 1. vyd. Praha : Triton, 2005. s. 144.

⁶⁹ Srov. BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 1. vyd. Praha : Triton, 2005. s. 145.

VÝTVARNÝ PROJEKT

Cílem výtvarného projektu není naučit jeho účastníky „kreslit“, ale naučit je, aby se uměly vyjadřovat jazykem barev, tvarů a linií. To předpokládá tvořivý přístup účastníků, vnímavé smysly a kreativitu. Naučí se zkoumat věci a jevy nejenom z jejich vnější a vnitřní podoby, nechat je na sebe působit, zapojit je do našeho vnímání a myšlení. Výtvarný projekt není tématicky omezen. Nabízí prostor k experimentování různých témat, materiálů, postupů, kombinací technik, apod.⁷⁰

Předpokladem pro účast na výtvarném projektu je veliká míra fantazie a kreativity. Na rozdíl od běžných dvouhodinových výtvarných činností, které se uskutečňují v rámci různých výtvarných kroužků, na projektu účastníci pracují déle. Zpravidla několik týdnů.⁷¹

Téma projektu: Barevné vnímání hudby

Úvod k projektu

Cílem projektu je ověřit pravdivost teoretických poznatků v praxi, které se týkají toho, že zvuky jsou doprovázeny určitou barevnou představou, mají svou barvu a ovlivňují vnímání některých barev. Při vnímání vysokých tónů se barvy zdají být světlejší, a naopak při hlubších tónech se barvy zdají být tmavší. Dalším cílem projektu je výtvarně vyjádřit a zpracovat subjektivní zážitky vyvolané sluchovým vnímáním hudby, a tak teorii o spojení barevného a sluchového vnímání potvrdit, vyvrátit nebo získat nové zkušenosti a poznatky týkající se této problematiky.

⁷⁰ Srov. ZHOŘ, I. *Výtvarná výchova v projektech 1*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : Tobiáš, 1995. s.3.

⁷¹ Srov. ZHOŘ, I. *Výtvarná výchova v projektech 1*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : Tobiáš, 1995. s.3

Výtvarný projekt je především zaměřen na motivaci mládeže k výtvarným činnostem. K tomu, aby nacházeli smysl výtvarného umění nejenom skrze umění jiných umělců, jejichž díla mohou vidět v galeriích, ale aby i oni sami měli touhu výtvarně projevit to, co prožívají, co cítí.

Mladí lidé rádi zkusí nové věci, rádi experimentují, a proto dalším z cílů projektu je motivovat studenty k vlastní tvorbě prostřednictvím experimentů s různými výtvarnými materiály, technikami a postupy.

Projekt je dále zaměřen na rozvoj výtvarného myšlení, rozvoj fantazie, kreativity a rozvoj estetického citu ke svému okolí., rozvíjet v nich pozitivní vztah k umění, a dosáhnout toho, aby oni sami měli radost ze své tvorby.

Popis průběhu výtvarného projektu

Oslovené studenty jsem motivovala k projektu především tím, když jsem jim řekla, že nemusí umět kreslit. Chtěla jsem se tak vyhnout tomu, že by mi řekli, že asi ne, protože neumějí kreslit. Dále se mi je podařilo motivovat tím, když jsem jim řekla, že jim nechám naprostou volnost a svobodu, aby se výtvarně projevíli, jak to sami budou cítit.

Projektu se zúčastní 10 – 15 oslovených studentů ze středních, vyšších a vysokých škol z různých oborů ve věku 16-22 let. Avšak nikdo ze studentů nestuduje školu s výtvarným zaměřením ani se výtvarnému umění nevěnuje ve volném čase. Účast na projektu je pro všechny zúčastněné první zkušeností tohoto typu. Délka projektu je plánována na 3 hodiny čistého času, ale závisí na stále motivaci studentů, únavě, přepracovanosti, vyčerpání, pracovním klimatu.

Výtvarný projekt jsem rozdělila do tří bloků. Každý v trvání 30 – 40 minut. Během každého bloku jsem pouštěla skladby různých hudebních žánrů. Vybrala jsem skladby klasické hudby, opery, skladby ve stylu rock'n'rollu, popu a vokální skladby. Skladby a žánry jsem volila podle toho, jak jsou zvukově výrazné, odlišné a také vhodné pro výtvarnou tvorbu. Řadila za sebou podle toho, jak je která skladba rychlá nebo pomalá, výrazná nebo méně výrazná a snažila jsem se je střídát. Přitom jsem sledovala reakce studentů, jak dokáží na rychlou,

výraznou a naopak na pomalou, méně výraznou hudbu výtvarně reagovat během několika desítek minut.

Na první blok jsem zvolila několik skladeb klasické hudby. Pokračovala jsem skladbami ve stylu rock'n'rollu, dále pop, vokální skladby a na závěr jsem zvolila operu.

V průběhu projektu jsem se zaměřila na **barevné vnímání jednotlivých hudebních skladeb**. Sledovala jsem výběr barev, které v nich hudba vyvolala. Dále **rychlost malování**, která závisela na rychlosti skladby. Jestli bude rychlost skladby ovlivňovat rychlost malování. S tím souvisejí **tahy štětcem**, které mohou být také ovlivněny rychlostí skladby. A také jsem sledovala **námět**. Zda hudba bude ve studentech vyvolávat abstraktní nebo konkrétní náměty.

Do projektu jsem chtěla zahrnout několik výtvarných technik, ale později jsem si uvědomila, že studenti by tím byli omezení a projekt, který je zaměřen pouze na barevné vnímání by se nemusel vydařit. Proto jsem jako výtvarnou techniku zvolila pouze malbu.

Pomůcky: Temperové a akrylové barvy, barvy Remakol, lepidlo Herkules, akvarelové barvy, čtvrtka A3 a A2, bílý karton, štětce, houbička

Výtvarný blok č. 1 - 40 min

(výběr z fotodokumentace obrazů je uveden v příloze č. 2, zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Ludwig van Beethoven – skladba: *Symphony No 5 in C-mol*;

Barvy: Dříve než si studenti vybrali barvu, kterou začnou malovat, zaposlouchali se do skladby a vnímali její tóny a melodii. Z toho bylo patrné, že nad ní přemýšlejí. Po chvíli se pustili do práce. **Symphony No 5 in C-mol** byla studenty vnímána depresivně a negativně. Ve skladbě se vyskytuje více hlubších tónů, proto si k malování vybírali odstíny tmavších barev. Od tmavé až po světle modrou. Dále hnědou, zelenou a okrovou. Některé pasáže skladby však byli vyšších tónu. Při těchto částech malovali teplými a světlejšími barvami. Nejčastěji různými odstíny teplých barev - žluté a oranžové barvy a různé odstíny červené barvy.

Rychlost malování: Skladba začíná svižně a jemně, postupně graduje. To ovlivnilo rychlost malování. Malba byla svižná, rychlá. Stejně tak i pohyby a rychlost tahů štětcem byla rychlá. Na jiných místech skladby zase naopak tóny jsou pomalejší a klidnější. Rychlost malování se zpomalila. Dalo by se říct, že studenti opravdu malovali v souladu s hudbou.

Námět: Nejčastěji studenti malovali abstrakci, ale u některých skladba vyvolala konkrétní představu (hřbitov, tryskající pramen vody, zahrada).

Ludwig van Beethoven - skladba: *Piano Sonata No 14 in C-mol*

Barvy: Tato skladba je naopak klidná a pomalá. Na výrazech studentů bylo znát, že skladba v nich vyvolala pocit smutku. Přesto ale barvy volili světlejší a veselejší. Nejčastěji odstíny žluté, růžové a červené barvy. Barvy života, energie, pohybu a lásky. Na první pohled se zvolené barvy s výrazem smutku neshodují. Každý by si myslel, že spíše sáhnou po tmavších a méně výrazných barvách.

Z toho mi vyplynulo, že i když se navenek tvářili smutně, uvnitř mohli prožívat opak.

Rychlost malování: Celá skladba je pomalá, nikde negraduje a pomalu plyne.

Rychlost malování odpovídala rychlosti skladbě. Tahy štětcem byly pomalé, souvislé a tenké.

Námět: Námět byl stejný jako u předešlé skladby. Nejčastěji malovali abstrakci.

Antonín Dvořák – skladba: Adagio – Allegro molto (z cyklu Symfonie No 9)

Při třetí skladbě většina studentů malovala na další papír, ale jedna ze studentek malovala stále na jeden papír. Bylo zajímavé sledovat, jak se obraz v průběhu skladeb vyvíjí a mění (viz obr. č.1 – 3 str.).

Barvy: Skladba začíná hrou na flétnu. Vasilij Kandinskij připsal flétnu modré barvě. I studenti zřejmě vnímali flétnu modře, když si ji na začátek skladby vybrali. Při jasnějších a vyšších tónech sáhly po barvách světlejších – žlutá, světle červená, růžová.

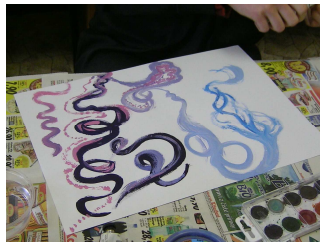
Rychlost malování: Rychlost malování se opět střídala v souladu s rychlostí skladby. Zpočátku je pomalejší a postupně graduje. I tahy štětcem byly nejdříve pomalejší a postupně zrychlovaly.

Námět: Námět byl stejný jako u předešlé skladby. Nejčastěji malovali abstrakci. Tvary volili nejčastěji oblé, zahnuté, bez ostrých hran.

Obr. č. 1

Obr. č. 2

Obr. č.3

(zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Bedřich Smetana – skladby: Vltava, Šárka (z cyklu Má vlast)

(výběr z fotodokumentace obrazů je uveden v příloze č. 3, zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Při čtvrté skladbě a páté skladbě také malovali na další papír, kromě té jedné studentky, která stále pracovala na stejném obraze.

Barvy: Tyto skladby jsou všem studentům známé. Proto automaticky volili modrou barvu, barvu vody a nebe. Na rozdíl od předešlých skladeb, skladby Vltava i Šárka vyvolávaly pozitivní představy a reakce. Mezi dalšími použitými barvami byly světlé odstíny žluté, růžové, červené a zelené barvy.

Obr. č. 4

(zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Rychlost malování: První část skladby Vltava je pomalý a tichý. Studenti tudíž malovali pomalu a i tahy štětcem byly jemné a pomalé. V druhé části se tempo zrychluje a tóny jsou výraznější a hlasitější. Reakce studentů na přechod byly v souladu s hudbou. Skladba Šárka je na rozdíl od Vltavy rychlejší a její tóny hlasitější a výraznější. Proto tahy štětcem byly rychlejší a rozbitější formu.

Námět: Tyto dvě skladby byly od ostatních odlišné už především svými názvy. Není divu, že ve studentech vyvolávaly konkrétní představy. Malovali rozbouřené moře, klidnou i divokou hladinu řeky, apod.

Výtvarný blok č. 2 – 45 min

Vockap (vokální kapela) – písně: *Vockap, If we ever needed the Lord before, Kde kdo to zná, Každou chvíli, Ride the Chariot*

(výběr z fotodokumentace obrazů je uveden v příloze č.4 , zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Vokální hudba je hudba psaná pro lidský hlas, určena k sólovému nebo sborovému provedení, a to buď bez doprovodu (a cappella), nebo s doprovodem hudebních nástrojů.

Vokální kapela Vockap je a cappellou. Do projektu jsem ji zařadila z toho důvodu, že mě zajímalo jak studenti „hudbu bez nástrojů“ výtvarně zpracují. Zda budou více reagovat na slova písní, na melodii či výšku a hloubku tónů.

Barvy: Převládaly světlé odstíny zelené a modré barvy a světle žlutá. Na studenty působily písně kladně. Měli tendenci se pohybovat do rytmu hudby. Barvy spíše odpovídali náladě a konkrétním představám, které v nich hudba vyvolávala.

Rychlost malování: Jako u předešlých skladeb, rychlost malování záležela na tempu, kterým zpívaly. Ale nebylo to tak patrné jako u skladeb klasické hudby. Bylo to tentokrát více individuální. Někdo skončil s prací dříve, někdo později.

Obr. č. 5

(zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Námět: Tato hudba ve studentech vyvolávala konkrétní představy. U každého byla představa odlišná. Někdo namaloval parník plující po moři, jiný cestu, strom,

krále, barevnou spirálu, apod. Někteří však zůstali u abstraktního ztvárnění. Pro ukázkou jsem vybrala obr. č. 5

Rolling Stones - skladby: *I Wanna Be Your Man; Not Fade Away; Satisfaction; Time Is On My Side; The Under Assistant West Coast Promotion Man; I Just Want To Make Love To You*

(výběr z fotodokumentace obrazů je uveden v příloze č. 5, zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Barvy: Hudba ve stylu rock'n'rollu, který tato slavná skupina 60 let hrála je plná života, energie, optimismu a pohybu. Malovali různými odstíny žluté, červené, světle zelené a modré barvy. Všechny zmíněné motivy jsou vidět na obr. č. 6.

Rychlost malování: Rychlost malování nebyla u této skladby jednotná. Přestože hudba je svižná a energická, studenti malovali především v závislosti na námětu, který v nich hudba vyvolala.

Námět: U většiny studentů hudba vyvolala konkrétní téma. Nejčastějším námětem byla příroda, rozkvetlá louka, modré nebe, láska, kytara, vlak, apod. Někteří zůstali u abstrakce.

Obr. č. 6

(zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

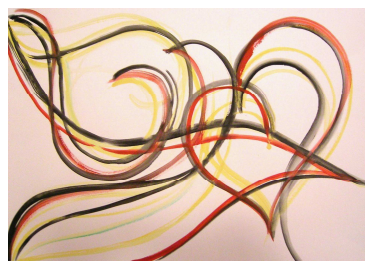
Abba – písně : *Waterlo, Mamma Mia, Super Trouper, Dancing Queen*

(výběr z fotodokumentace obrazů je uveden v příloze č. 6, zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Barvy: Hudba v nich vyvolávala dobrou náladu, proto volili barvy světlé, optimistické, plné energie a života – žlutou, oranžovou, červenou, zelenou, světle modrou.

Rychlost malování: Stejně jako u předchozích skladeb skupiny Rolling Stones, rychlost malování byla u studentů různá. Závisela spíše na námětu, který v nich hudba vyvolala. Dalo by se ale říci, že skladby jsou pomalejší a proto i tempo malování bylo u všech pomalé.

Obr.č. 7

(zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Námět: Nejčastějšími náměty se staly typické prvky charakterizující období 70.let, během kterých populární skupina Abba vynikala. Typickými prvky jsou kytky, příroda, láska; kterými se studenti inspirovali. Pro ukázkou jsem vybrala obr. č. 7.

Výtvarný blok č. 3 – 40 min

Carl Orff – skladba: *Fortuna Imperatrix Mundi; I. Primo vere - Carmina Burana*)

(výběr z fotodokumentace obrazů je uveden v příloze č. 7, zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Carmina Burana je název pro sbírka středověkých latinských a latinsko-německých písní z 11.-12.století, jejichž nositeli byly potulní muzikanti. Tematika Carminy Burany je rozmanitá: pijácká, přírodní, milostná, politická a náboženská. Vybrané básně zhudebnil v roce 1937 C. Hudba Carminy Burany je často používána jako hudba filmová.⁷²

Barvy: Skladba je charakteristická tím, že má v sobě veliká náboj, energii a moc, která na studenty působila chladně a depresivně. Proto volili barvy tmavé a studené. Nejčastěji černou, šedivou, tmavě hnědou, okrovou a tmavě zelenou, Pro tuto skladbu jsou výrazné přechody z vysokých tónů a nízké a naopak. Zde se opět potvrdilo, že při vyšších tónech sáhly po světlejších odstínech barev a v nižších tónech po tmavších odstínech barev, avšak jedna studentka v závěrečné fázi skladby použila i žlutou barvu. Možná tím chtěla vnést trochu světla a naděje do tmy?!

Rychlost malování: Rychlost malování záležela, stejně jako u skladeb klasické hudby, na rychlosti skladby. Tam kde se hudba zrychlovala, tempo malování a tahy štětcem byly rychlejší, kde naopak zpomalovala, i rychlost malování slábla. U této skladby jsou výrazné přechody.

⁷² Srov. *Všeobecná encyklopedie. I a/f.* 1.vyd . Praha : Nakladatelský dům OP, 1996. s. 385.

Obr.č. 8

(zdroj: Trejbalová, 15.3.2008)

Námět: Polovinu studentů skladba inspirovala ke ztvárnění konkrétního tématu, kterými byly: vesmír, EKG, krev kolující v žilách, peklo, ruce s růžencem, apod., jak je zřejmé na obr. č. 8. Další polovina ji vnímali abstraktně.

Tuto skladbu jsem pouštěla několikrát za sebou. Byla pro studenty velice inspirativní a stále při ní měli pro svojí práci mnoho nápadů.

ZHODNOCENÍ VÝTVARNÉHO PROJEKTU STUDENTY

Zhodnocení studenta

Minulý měsíc jsem se zúčastnil výzkumného projektu slečny Marty Trejbalové. Byl proveden v rámci její bakalářské práce a pokud jsem dobře porozuměl, měla v rámci projektu zkoumat, jak ovlivní poslech hudby účastníků výtvarný projev. Poté, co dorazila většina účastníků, jsme mohli začít s projektem.

K dispozici jsme měli mnoho materiálu určeného k výtvarné činnosti, jejich popis však coby nevzdělaný v oblasti ponechám na autorce projektu. Já osobně jsem nejvíce používal tempery a barvy Remakol, které jsem hojně míchal s lepidlem Herkules. Využíval jsem štětců všech velikostí. Tvořit jsme mohli také pomocí molitanových houbiček na nádobí, kterážto technika, poté co jsem ji objevil, velice se mi zalíbila a zejména v rychlejších pasážích hudby jsem ji hojně využíval.

Co se „plátna“ týká, mohli jsme si vybrat mezi čtvrtkou velikosti A3, A2 a podlouhlým tvrdým kartonem. Většina účastníků se nejdříve ostýchala použít velký formát A2, já jsem jej však zvolil, umožňoval mi dostatečný rozmach při tvorbě. Později jsem nanášel také na užší kartony, které mi také velice vyhovovaly.

Při malování seděli všichni účastníci projektu u jednoho stolu. Z počátku jsem se proto obával, že se účastníci budou navzájem za prvé ovlivňovat (vzájemným nahlížením do díla), za druhé vyrušovat hovorem. Mé obavy byly liché, po překonání úvodních rozpaků jsme byli všichni natolik zaujati činností, že jsme hovořili zřídka a věnovali se pouze své vlastní tvorbě.

Z hudby, která nám byla pouštěna, si přirozeně pamatuji ty díla, která jsem znal již z minulosti. Moonlight sonáta, Osudová, Vltava, Z nového světa a Orffova Carmina Burana, nic jiného se mi popravdě dnes již nevybavuje. Osobně se domnívám, že znalost či neznalost poslouchaného díla, případně jeho autora, může malujícího také trochu ovlivnit. Například poslouchám-li skladbu od Beethovena, automaticky pomyslím na jeho pohnutý osud, o kterém jsem slyšel, četl, učil se atd. Faktem jest, že Beethovenovy skladby které jsme poslouchali sami o sobě jsou dosti „neveselé“. Dalším příkladem může být Dvořákova Novosvětská. Jak jsem si později všiml, nebyl jsem jediný, kdo kreslil lodičku a/nebo „vlny“. Ale kdo ví, možná je to opravdu působením hudby a jediným kdo má úvod této symfonie spojený s Dvořákovým příjezdem do Ameriky jsem byl já.

Měl-li bych napsat, jaký hudební faktor dle mého soudu mé malování ovlivnil nejvíce, byla by to patrně rychlost, či „svižnost“ hudby. Přistihl jsem se, že při rychlejším tempu maluji s větším rozmachem, dělám tahy prudké, rychlé, dlouhé a nepřesné. Také množství kaněk na mém výtvoru a kolem něj rostlo přímo úměrně s rychlostí právě hrané skladby. Nehudební faktor, který moji tvorbu také částečně ovlivnil, byl přirozeně můj antitalent. Udám příklad: začal jsem např. černou barvou a tenkým štětcem malovat obrysy čehosi konkrétního. Brzy jsem to však pokazil a za použití silného štětce a velkého množství vody jsem situaci vyřešil rozmatláním nesprávně nanesené barvy po celé ploše. Ve výsledku pak na

papíře byla pochmurná černá mlha, namísto obrysů čehosi konkrétního, ať již to původně mělo být cokoliv.

Tolik asi k mým postřehům z projektu. Po (dle mého odhadu, čas jsem nesledoval) asi hodině a půl začali odpadávat první účastníci, po další půl hodině jsem již byl unaven také, ukončení projektu jsem tedy uvítal. Malování bylo pro mne velice zábavné a jsem rád, že jsem se projektu mohl zúčastnit.

Zhodnocení studentky

Výtvarná výchova mě vždy bavila. Nepatřím však k talentovaným lidem. Naposledy jsem měla výtvarnou výchovu na gymnáziu. Pravdou je, že jsme mnohokrát měli při výtvarné činnosti puštěnou hudbu. Nikdy mě však nenapadla myšlenka působení hudby na mé výtvarné umění, resp. zda hudba ovlivnila moje výtvarné projevy. Projekt, který uskutečnila autorka bakalářské práce mě velice nadchl a neměla jsem žádnou pochybnost o důvodu jeho realizace. Kolem nás je mnoho sluchových vjemů, které nás mohou v životě ovlivnit, a to jistě jak pozitivně, tak i bohužel negativně. Zajímalo mne, jakým způsobem bude hudba ovlivňovat můj výtvarný projev. Za začátku projektu jsem měla smíšené pocity. Nerozuměla jsem, jak mě vlastně hudba ovlivní, popřípadě jak by se mohla v mém obrázku projevit. Zaposlouchala jsem se do ní a začala malovat. Pravdou je, že jsme /jako tým/ měli podobné motivy, používali jsme stejné barvy, resp. intenzitu malování. Pokud byla hudba pomalá dělala jsem pomalé tahy, často použitím modré, popř. tmavší barvy. Pokud byla však puštěna rychlejší, rytmičtější hudba, moje tahy štětcem byly výrazně rychlejší a prodlužovali se. Barvy jsem používala zejména ve spojení s „náladou“ hudby, pokud byla puštěna optimističtější skladba, využívala jsem veselých barev, naopak u smutné skladby jsem využívala odstíny šedivé, černé, tmavě modré i tmavě červené. Na druhou stranu mne výrazně ovlivnil fakt, o jakou skladbu se jedná, znalost interpreta, resp. z jaké doby skladba pochází, se kterými situacemi je spojována. Při skladbě s názvem „Vltava“ nebyl pochyb, že bych neměla malovat vodu s modrou barevnou tematikou. Naopak doba Abby a Rolling Stones je spojována s motivy srdíček, svobodného života, kytiček, jež se nepochybně objevily na mém výkresu.

Mohu tedy tvrdit, že člověka do jisté míry i ovlivní znalost doby, ze které skladba pochází, jaké má „jméno“.

Ted' bych se ráda zmínila a fyzickém průběhu projektu. Ze začátku jsem cítila radost z malování, nebyla jsem unavená a štětec maloval skoro sám. Střídala jsem jeden výkres za druhým. Podstatný vliv však také měl výběr skladby, jež autorka pouštěla, neboť byl povzbuzující a plný života. Postupem času jsem však cítila rychle přicházející únavu. Nejen fyzickou, ale i psychickou. Už mne nenapadlo, co malovat. Ke konci též byl vybrán styl hudby, který vemne vyvolává dojem vesmíru , jež na mne působí negativně. Byla jsem již unavená, bolela mne záda, a skladba mne spíše unavovala. Tudíž jsem i navrhovala ukončení projektu.

Shrnutím tedy mohu říci, že mne hudba opravdu v mém výtvarném projevu ovlivnila. Nejen to, jaký motiv budu kreslit, ale hlavně jaké barvy si vyberu, jaké tahy štětcem budu dělat a zda můj „výtvor“ bude působit optimisticky či nikoliv.

ZÁVĚR

Jedním z cílů bakalářské práce, kterého mělo být dosaženo v rámci výtvarného projektu bylo motivovat mládež k výtvarným činnostem. Aby nebyli jednoduše pasivními diváky nebo návštěvníky galerií a muzeí, ale aby se oni sami měli motivaci a touhu se zajímat o výtvarné umění jako o kulturní součást společnosti, ale rozvíjet svoji vlastní tvořivost, kreativitu a seberealizaci ve výtvarných činnostech.

Výtvarný projekt byl zaměřen na rozvoj výtvarného myšlení, rozvoj fantazie, kreativity a rozvoj estetického citu ke svému okolí., rozvíjet v nich pozitivní vztah k umění, a dosáhnout toho, aby oni sami měli radost ze své tvorby.

Cílem výtvarného projektem bylo výtvarně vyjádřit subjektivní zážitky vyvolané sluchovým vnímáním hudby. Teorií, kterou jsem se snažila potvrdit bylo, *že vyšší tóny se zdají být světlejší a hlubší tóny naopak tmavší.* V projektu jsem sledovala, zda toto tvrzení platí. U většiny studentů jsem si všimla, že skutečně, v místech skladby, kde se vyskytovaly vyšší tóny, studenti malovali světlejšími barvami, a naopak v místech, kde byly tóny hlubší, malovali tmavšími barvami. Tvrzení se potvrdilo. Vyšší tóny vyvolávají světlejší barevnost, hlubší tóny naopak tmavší barvy.

Dalším z poznatků, která jsem během projektu zjistila je ten, že každý hudební žánr vnímali jinak. Klasickou hudbu většina vnímala abstraktně, u vokální skupiny studenti měli konkrétnější představy, stejně jako u rockové a popové skupiny. Závěrečná opera u většiny, stejně jako u klasické hudby, vyvolávala abstraktní představy.

Také jsem si všimla toho, že všichni studenti do malování daly na začátek všechno. Ale to mělo za následek, že se brzy vyčerpali a ke konci už neměli moc síly, a ani chuti. Po každém bloku jsem jim chtěla dát patnáctiminutovou přestávku, aby si odpočinuli, odreagovali a načerpali nové síly, ale tvrdili, že pět minut jim stačí. Ale zdá se, že nestačilo. Alespoň pro příště vím, že patnáct minut přestávky je skutečně potřeba.

Jsou lidé, kteří své nadání k výtvarnému zdědili po svých rodičích, lidé kteří se o výtvarné umění začali zajímat sami od sebe, aniž by v tom roli hrála dědičnost a taky jsou lidé, kteří je ani nezačali o výtvarné umění zajímat kvůli tomu, že je nebavila výtvarná výchova na základní škole. Napadá mě otázka proč tomu tak je? Možná, že v tom hraje roli motivace, nebo málo atraktivní výtvarné techniky. Skrze hudbu, divadlo, literaturu, výtvarné umění lidé vypovídají něco o světě. Každý se nemůže stát umělcem, ale každému by měla být dána příležitost a motivovat mladé lidi k tomu, aby našli touhu po seberealizaci, tvořivosti, kreativitě, estetice a probudit v nich pozitivní vztah k umění jako takovému. Aby si uvědomili, že umění je nepostradatelnou součástí společnosti, které se předává a bude předávat z generaci na generaci. K tomu, aby tomu tak bylo dál, je zapotřebí probudit v nich zájem o umění.

Jakákoliv hudba pozitivně motivuje k výtvarné činnosti.

Varianta výtvarného projektu: Výtvarný projekt bych příště rozdělila do několika setkání. A to z toho důvodu, aby pozorování bylo objektivnější. Každý ze studentů na projekt přišel v různé náladě a různé psychické i fyzické kondici. To do značné míry může také ovlivňovat jejich výtvarný projev.

Každé setkání bych jim pouštěla podobnou hudbu a sledovala bych, zda dochází k nějakým proměnám ve výsledcích práce a jednotlivá setkání mezi sebou porovnat.

ABSTRAKT

TREJBALOVÁ, M. *Motivace mládeže k výtvarnému umění prostřednictvím výtvarných technik v pedagogice volného času*. České Budějovice 2008. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Irena Kovářová.

Klíčová slova: umění, výtvarné umění, estetika, výchova, výtvarný zážitek, animace, smyslové vnímání, mládež, volný čas, volnočasové aktivity, výtvarné činnosti, motivace, výtvarný projekt

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat způsoby motivace mladých lidí k pozitivnímu vztahu k výtvarnému umění. V prvních kapitolách teoretické části jsem se zabývala vysvětlením základních pojmů, které se týkaly tématu práce, a to pojmů umění, výtvarné umění, estetika a vztahu člověka k výše uvedeným hodnotám. V dalších kapitolách se věnuji problematice mládeže, problematice a významu volného času. Teoretickou část zakončuji tématem motivace. Motivace v jejím pojmovém vymezení a motivace mládeže k výtvarným činnostem prostřednictvím současných výtvarných projektů.

Praktická část se věnuje výtvarnému projektu „Barevné vnímání hudby“. Cílem projektu je výtvarně vyjádřit subjektivní zážitky, vyvolané sluchovým vnímáním hudby. Projekt je zaměřen na věkovou skupinu mládež. Motivovat mládež nejen k výtvarné, ale k jakékoliv činnosti je čím dál těžší. Proto jsem chtěla prostřednictvím projektu objevit jeden ze způsobů, jak věkovou skupinu mládež k výtvarné činnosti motivovat.

Závěr bakalářské práce shrnuje poznatky a postřehy z průběhu výtvarného projektu.

ABSTRACT

Motivation youth towards the visual arts via art techniques in free time pedagogy.

Key words: art, visual arts, aesthetics, education, visual experience, animation, sense perception, youth, free time, free time activities, visual activities, motivation, visual project

The purpose of bachelor work was analyse by means of young people motivation to positive affinity to plastic art. Theoretic part put brain to explication basic concepts, which be related to work theme.

The first chapters I explained basic concepts, namely conception art, plastic art and aesthetics in human relation to mentioned values. In the next chapters I put mind to questions of young people, questions and importance of the free time.

The last theme of theoretic part is motivation. Motivation in the concepts definition and motivation youth to visual art activities by means of today's visual arts projects.

Practical part put mind to the plastic project „Colour sensation of music“. The purpose of the project is visual expression of subjective experience, which was induced by the auditory sensation of music. The project is specialised for young people. Now it's harder motivate them to every activities with the visual activities. So I wanted to find one way to motivate young people to visual activity through this project.

Conclusion of bachelor work summarises knowledges and observations sequence of this visual project.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- FULKOVÁ, M. a kol. *Výtvarná výchova pro 8. a 9.roč ZŠ a víceletá gymnázia*. Praha : Fortuna [s.n.], 1997. ISBN 80-7168-382-5.
- HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno : CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.
- POHNEROVÁ, M. *Duchovní a smyslová výchova I.,II.* Polička : JEŽEK, 1997. ISBN 80-85996-05-7.
- READ, H. *Výchova uměním*. Praha : Odeon, 1967. ISBN 01-521-67.
- SLAVÍK, J. *Od výrazu k dialogu ve výchově.artefiletika*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 1997. ISBN-80-7184-437-3.
- SLAVÍK, J. *Umění zážitku, zážitek umění. Teorie a praxe artefiletiky*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova, 2001. ISBN 80-7290-066-8.
- BALEKA, J. *Výtvarné umění : výkladový slovník*. 1. vyd. Praha : Academia, 1997. ISBN 80-200-0609-5.
- MRÁZ, B. *Dějiny výtvarné kultury*. 4. vyd. Praha : Idea Servis, 2002. s.9. ISBN 80-85-970-39-2.
- MAŇÁK, J. *Rozvoj aktivity a samostatnosti a tvořivosti žáků*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-1880-1.
- PÁVKOVÁ, J., et al. *Pedagogika volného času*. 3. aktualiz. vyd. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.
- BABYRÁDOVÁ, H. *Výtvarná dílna*. 1. vyd. Praha : Triton, 2005. ISBN 80-7254-705-4.
- ZHOŘ, I. *Výtvarná výchova v projektech 1*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : Tobiáš, 1995. ISBN 80-85808-30-7.
- KÖNIGOVÁ, M. *Tvořivost=kreativita*. 2. vyd. Praha : Desktop Publishing UK FF, 1999. ISBN 80-85899-71-X.
- MACEK, P. *Adolescence*. 1. vyd. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-348-X.
- Symposium výtvarná výchova a mody její komunikace*. ŠTEIGLOVÁ, T. (ed.), Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0779-5.

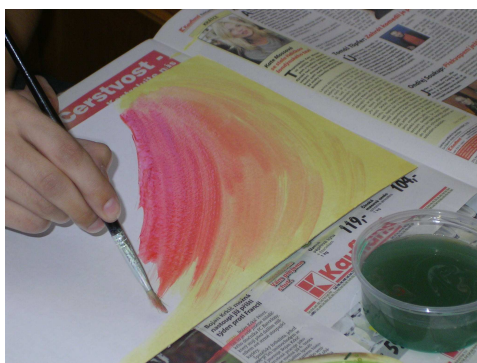
- LANGMEIER, J, KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha : Grada Publishing, 1998. ISBN 80-7169-195-X.
- DYTRTOVÁ, K. *Celostní vnímán-tvar, zvuk, barva a gesto*. 1. vyd. Teplice : Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, 2003. ISBN 80-7044-349-9.
- MAREK, V. *Hudba jinak*. Praha : Eminent, 2003. ISBN 80-7281-125-8.
- ZELINOVÁ, M. *Hry pro rozvoj emocí a komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2007. ISBN 80-7367-197-6.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie*. 1. vyd. Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7178-923-2.
- NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha : Academia, 2003. ISBN 80-200-0993-0.
- VESELÁ, J. *Jak ve volném čase?*. 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 1997. ISBN 80-7041-146-5.
- SPOUSTA, V. et al. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1274-9.
- DYTRTOVÁ, K. *Čas, prostor, hudba a výtvarné umění*. 1.vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 2006. ISBN 80-7044-765-6.
- Všeobecná encyklopedie. 1 a/f*. 1.vyd . Praha : Nakladatelský dům OP, 1996. 4 sv. ISBN 80-85841-31-2.
- CIKÁNOVÁ,K. *Malujte s námi*. 2.vyd. Praha: Aventinum, 1996. ISBN 80-85277-84-0.

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. č. 1 Ludwig van Beethoven : *Symphony No 5 in C-mol*;
- Obr. č. 2 Ludwig van Beethoven : *Piano Sonata No 14 in C-mol*;
- Obr. č. 3 Antonín Dvořák : *Adagio – Allegro molto* (z cyklu *Symfonie No 9*)
- Obr. č. 4 Bedřich Smetana: *Vltava, Šárka* (z cyklu *Má vlast*)
- Obr. č. 5 Vockap
- Obr. č. 6 Rolling Stones
- Obr. č. 7 Abba
- Obr. č. 8 Carl Orff – skladba: *Fortuna Imperatrix Mundi; I. Primo vere - Carmina Burana*

PŘÍLOHY

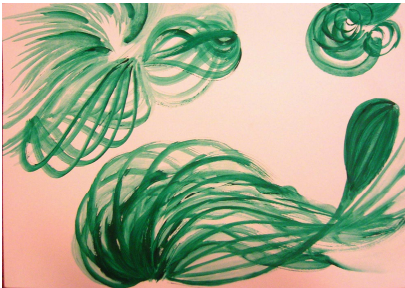
Příloha č. 1 – výběr z fotodokumentace průběhu projektu

Příloha č. 2

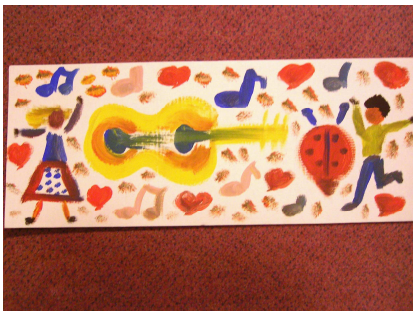
Příloha č. 3

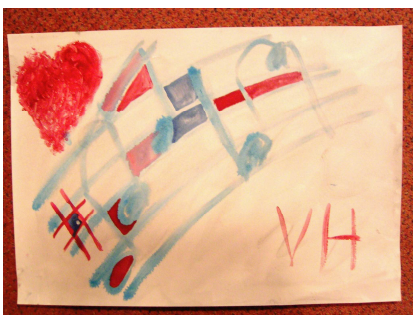
Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Příloha č. 7

